

BISERIC'A si SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literara si economica.

Iese odata in septemana: DUMINEC'A.

<p>PRETIULU ABONAMENTULUI: Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . 5 fl.—cr. " " " " " 1/2 anu 2 fl.50cr. Pentru Romani'a si strainetate pe anu 14 fr. " " " " " pe 1/2 a. 7 fr.</p>	<p>PRETIULU INSERTIUNILORU: Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu cam 150 cuvinte 3 fl.; pana la 200 cuvinte 4 fl.; si mai sus 5 fl. v. a.</p>	<p>Correspondentiele sè se adreseze la Redactiunea dela „Biserica si Scól'a.“ Èr banii de prenumeratiune la „TIPOGRAFI'A DIECESANA in ARAD.“</p>
---	--	--

Program'a conferintieloru preotiesci-invetiatoresci.

II

In punctulu 4 din programa se invita conferintiele preotiesci-invetiatoresci a-se ocupá de cualificatiunea adultiloru, si cerculariulu „recomenda preotiloru si invetiatoriloru a cantá pentru cei adulti modulu de a-i luminá parte prin conveniri si convorbiri ocasionali, parte prin cetire de opuri morale si instructive.“

Dupa observàrile facute de noi mediloculu celu mai acomodatu si mai corespundietoriu pentru cualificatiunea adultiloru sunt corurile de plugari. De aceea pre acestu terenu vecinicu voru remané nescerse din istori'a neamului romanescu numele celoru doi dni Siepetianu din Chiseteu.

Cand este vorb'a de cultur'a si cualificatiunea cuiv'a punctulu cardinalu este, cá se ne silimu a-i imbracá acésta cultura in o haina placuta si atragétoria. Romanulu este din fire inclinatulu la poesia si la cantare. Ori este o virtute, ori nu, acésta inclinatie ea trebuie esplotata in favorulu culturii nationali, si adunandu pre tierani in giurulu nostru se-i deprindemu la cantare, si pre langa cantare se-le dàm a-poi si alte cunoscintie: din economia, din socóta din morala si altele, cu unu cuventu se-i dàm poporulu nostru o chrana spirituala de seam'a lui.

In punctulu acest'a corurile de plugari degia esistente si-au facutu si pana acum detorinti'a. Si astadi daca intri intr'o comuna, o poti cunósce de departe, daca este, seau nu intrens'a unu coru de plugari, dupa form'a, in carea ti-se presenta ómenii, si mai cu seama teneretulu.

In punctulu acest'a s'a facutu multu in timpulu din urma in diecesa. Avemu vr'o 60 de coruri de plugari in comunele nóstre. La acésta diecesa apartienu inse preste 600 comune, si in urmare cele 60 de coruri abia facu diece procente din teritoriulu diecesei.

Precum cand vorbiamu de frecuentatiunea scólei elementari in numerulu trecutulu diceamu, ca pana a-

tunci n'am facutu de ajunsu, pana cand nu vomu a-ajunge, cá fiecare pruncu obligatu la scóla se cerce-teze regulatu scól'a elementara: tocma asia dicemu si acum, ca corurile de plugari numai atunci voru satisface pre deplinu necessitatiloru culturale ale adultiloru, cand vomu avé in fiecare comuna unu astfeliu de coru.

Si vomu avé, si vomu poté avé in totu loculu câte unu astfeliu de coru, daca ceice traimu prin comune vomu fi cu destula bunavointia facia de acésta cauza. Romanulu i-place cantarea, si pune atát'a pondu cu deosebire pre cantarea bisericésca, incát prunculu, care nu scie cetí apostolulu, si nu scie cantá in biserica nici nu trece de pruncu invetiata in ochii poporulu nostru.

Nu suntem, si nu vomu fi toti in stare a formá si a conduce unu coru bine eserciatu dupa tóte prescriptele musicali. Cantarile bisericesci le scámu, si le cunóschemu cu totii. Se invetiamu pre adulti cecece scimu noi, cá prin cantare se-i putem face, se vina cu placere la scóla, pentrucá apoi dupace a venitu aici, se-i potemu dá si cunoscintiele, cari apartienu, si sunt prescise pentru scól'a de repetitiune.

In form'a si cu chipulu acest'a vomu poté a-ajunge, cá se realisámu, si se punemu in practica ideia emisa de aci din centru inainte cu câtiv'a ani de a se infientiá in fiecare comuna câte unu feliu de reuniune poporala in scopulu de a inlesni cualificatiunea adultiloru.

Recomandámu acestu punctu in deosebit'a atentiune a conferintieloru preotiesci-invetiatoresci.

* * *

In punctulu 5 din programa se invita conferintiele preotiesci-invetiatoresci a gandí si a studiá modulu, cum s'ar poté popularisá in sinulu poporulu nostru spiritulu de asociatiune,—si in specialu se recomanda a deprinde pre poporulu nostru, cá se sprijinésca reuniunile nóstre esistente, cum sunt: asociatiunea nóstra culturala din Aradu si alumneele din Aradu si din Temisiór'a.

Punctulu acest'a, credemu noi, merita unu deosebitu interesu; mai antaiu si mai antaiu din motivulu, ca spiritulu de asociatiune este forte putien desvoltatu la noi, precum si din motivulu, ca pana cand nu ne vomu invetiá a pune umeru langa umeru unulu cu altulu — nu suntem capaci de nici o actiune mai insemnata in desvoltarea nóstra.

Cetindu cerculariulu si vediendu, ca intrenulu se vorbesce, si se pretinde a-se „infientiá in fie-care comuna societáti reciproce de ajutorire la spesele de inmormentare, la cladirea de case nóue, la preintempinarea daunelor obveninde in vite si altele,“ s'ar paré la prim'a vedere, ca se ceru dela ómenii nostri a-se ocupá de lucruri, cari intre impregiurările nóstre sunt cu nepotintia.

Este pré adevératu, ca intre impregiurările nóstre tóte sunt grele. Chiar aceste grele impregiurări ne silescu a formá asociatiuni. Bogati'a s'a nu o imparte cu nimenea celu ce o are. Pre seracia inse ómenii de regula se impartu mai bucurosu, pentruca prin acésta impartire ómenii speréza, ca o voru portá mai usioru.

Reuniunile, ce le pretinde cerculariulu de a-se infientiá prin comune nu sunt de altcum nici unu lucru nou. Ele se practica deja de multu, si cu multu succesu in unele párti chiar si la noi in tíera.

Spre a ne poté orientá bine in acésta privintia am rogatu pre unu amicu alu fóiei nóstre, ca se ne tramita unu esemplariu din statute, precum si istoriculu. Unu astfeliu de reuniuni si sperámu, ca vom primí celé cerute cât mai curend, ér dupace le vom primí, nu vom intardiá a-ne face detorinti'a.

Mai pretinde cerculariulu ca se ne deprindemu pre noi si poporulu a sprijini asociatiunile deja existente.

Bine s'a facutu, credemu noi, ca s'a luat u acestu punctu in cerculariu. Elu trebue se produca efectulu intru promovarea scopuriloru, pre cari le urmarescu aceste institutiuni de cultura; si apoi afara de acést'a, sperámu, ca va avé si acea parte buna, cá se ne cunóscemu mai bine.

Avem noi multi ómeni zelosi, multi ómeni buni. Intre cei multi zelosi sunt unii, cari se credu, ca posedu patenta intru iubirea poporului, si in nationalismu. De acesti ómeni, cari de regula sunt buni de gura, — nu pré potu incapé la vorba alti muritori, pre cari Ddiu ii-va fi facutu asia, cá se fia mai moderati. Apoi si mai putien ar incapé cinev'a de densii, cand ar fi vorb'a sè-se imparta nescari colaci nationali.

Acesti ómeni, asia sunt ei deprinsi a nu vedé in ceialalti romani, decât ómeni nefolositori. Si striga, si facu larma in lume, ca tóta lumea este fara grije, numai densii sunt ómeni patentati de omenia. Cand este inse vorb'a, cá se sprijinésca o institutiune, se ascundu, si fugu de astfeliu de contribuii mai amaru cá uciga-lu crucea de tamaia. Ne aducemu bine

aminte, ca mai anu erá vorb'a, cá se contribuimu noi cei din Aradu pentru o institutiune romanésca, si pre toti cei mari in gura nu-i aflai nicairi, ba unulu in consciinti'a lui nationala a mersu asia de departe, incát a scrisu pre o lista negru pre albu, ca nici in raiu nu voiesce se-si véda numele seu alaturea cu numele altoru muritori, pre cari densulu ii-numesce renegati.

Astfeliu de ómeni cauta totdeun'a preteste. Si din nefericire atát asociatiunea din Arad, cât si alumneulu din Temisióra au avutu calamitatea, cá prin trecutulu loru se le dea in mana astorfeliu de ómeni pretestele, ce densii de buna seama le-ar u fi cautatu, si le-ar u fi afluatu si altcum.

Din norocire nu astfeliu gandesc multimea. Si acésta multime, carea tace, si face — si-va face detorinti'a si facia de aceste dóue institutiuni de cultura. Si ele voru prosperá, si voru trebui se prospereze, daca mai este in noi semtiu si inima romanésca. Si vomu mai avé pre langa acést'a si cascigulu, ca cei mari in gura si nici in fapte se voru rusiná, si voru trebui sè se puna si ei alaturea cu noi.

Punctulu 6 din programa invita pre preoti si invetiatori a studiá aplecările teneriloru, si dupa aplecările, pre cari le voru observá la densii se sfatuésca pre parinti a dá pre cei mai talentati la invetiatura mai inalta, ér pre altii la industria, la comerciulu si altele.

Este fara indoieála sositu timpulu, cá se gaudimu, ca bratiele muncitórie, de cari dispunemu sè se aplice si la alte ramuri de cascigu, si se nu finu restrensi numai la economi'a de campu. In specialu trebue sè ne ocupámu cu totu deadinsulu, ca si poporulu nostru se imbracisiezze industri'a si comerciulu. —

O observare trista s'a mai facutu apoi in timpulu din urma in ceea ce privesce crescerea tenerimaei. S'a vediutu adeca, ca numerulu teneriloru nostri a scadiutu in anii din urma si in gimnasie si in scólele superióre.

Spre a preveni acestu reu este de trebuintia, cá la ocazioni binevenite se sfatuimu pre ómenii nostri, si mai cu seama pre cei mai cu dare de mana, ca se-si tramita pruncii la scoli mai inalte, cá cu chipulu acést'a se potemu sporí cât mai multu numerulu inteligintiei nóstre.

Puntulu 7 din programa invita pre conferintie a studiá si aflá modulu celu mai corespondietoriu pentru sporirea baniloru bisericesci.

Cestiunea ingrigirei si sporirei averiloru bisericesci pre langa tóte incercările facute in timpulu din urma — a inaintatu forte putien, si am poté dice, ca acésta cestiune este in biseric'a nóstra o cestiune, facia de care, se pare, ca n'avemu norocu a-i dá unu cursu mai repede de desvoltare.

Este in firea poporului nostru unu feliu de slabitune, daca o potém numí asia, — ca insielatu si mancatu de multi si de multe ori, nu pune mare pretiu

pre banii publici, si astfel, se pare, ca nu p^ote crede, c^ă si densulu se aiba mari fol^ose din acesti bani.

Pre langa ac^{est}'a mai este inca unu defectu mare in administratiunea biserice^sca, si anume: ca manipular^ea baniloru bisericesci nu este de ajunsu controlata.

Ac^{est}a controla este astadi f^orte grea pentru superioritatea biserice^sca, pentruca organele din comune, comitetele si sin^odele parohiale, cari sunt chiamate dupa lege a administr^ă averea biserice^sca nu function^eza regulatu. Din acestu motivu se mai datu si astadi imprumuturi din banii bisericesci cu usiurintia.

Spre a preveni acestu reu si preste totu spre a-se pune la cale o buna ingrigire a baniloru bisericesci pretindemu, c^ă s^e se aplice cu t^ota esactitatea dispositiunile regulamentului in vig^ore. O ceremu ac^{est}'a parte pentruca dorimu, ca prin o buna administratiune se cr^esca banii biserice^sloru n^ostre c^{ât} mai repede,— parte pentruc^ă prin crescerea acestoru bani se deprindemu poporul a pune pretiu mai mare pre banii publici, pre averea sa comuna.

Punctulu 8 si celu din urma din programa recomand^e pretiloru si invetiatoriloru a-se present^ă totdeun'a in haine cuviint^ose si corespundiet^orie chiam^ării loru, si totu de odata li se recomand^e a starui, c^ă poporul nostru inca se faca asemenea.

Imbracamintea curata este fara indoie^la unu semnu de civilizatiune, si lumea judeca pre omu si dupa hainele ce-le p^orta.

In punctulu ac^{est}'a se vedu la poporul nostru dou^e estreme. In multe locuri se vede unu lucsu ruiatoriu mai cu seama la femei. Pre de alta parte pr^e adesea ne intelnimu cu multa murdaria si necuratenia.

Ambe aceste estreme trebuiescu prevenite, si anume: pre unde este latitu lucsul se lucr^ămu din t^ote poterile cu cuventulu si cu fapt'a incontra lui; ^{er} unde vom intempⁱn^ă estremulu contrariu se deprindemu poporul la curatenia.

Multe aru mai fi de disu in faci'a acestei programe. Ne marginimu inse la cele de pana aci, sperandu ca prin cele scrise vomu fi contribuitu de ajunsu, pentruc^ă in cei chiamati s^e-se prov^oce unu interesu c^{ât} mai mai mare facia de conferintie, si se ne afe pre toti bine pregatiti diu'a, in carea ne vom intrani, c^ă se ne ocup^ămu de ac^{est}a programa.

Preferintⁱ'a Apostolului Ioanu.

Nu me indoiescu, c^ă si teologii nostri voru fi cetitu faim^os'a scriere „Viⁱti'a lui Isus“ de scrietoriulu din T^ubingen David F. Straus, si voru fi aflatu, c^ă critic'a straussiana este o incercare, — fara vre-o profunda tractare critica a cestiunei evangeliiloru, — a pune cuprinsulu totalu alu evangeliiloru sub ideⁱ'a mythicului, adeca alu espune ac^{el}'a ca unu productu alu unei fame fingate fara voia, purcediendu elu spre ac^{est}'a dela supositiunea imposibilit^ăti minuneloru si aceloralt^e fapte snpranaturale. C^ă nimbu istoricu i-remane lui „unu iudeu evlaviosu din Galilea, Isus,“ carele primesce prin Ioanu botezulu in numele fiitorului Messi'a, mai tardiu favoritu de accept^ăriile

entusiasmate ale timpului se d^ă de atare (Messi'a), inse nu se inaltⁱa mai pre sus de iudaismulu vechiu testamentariu si profetitu, dar impune inimiloru simple prin moralitatea s'a superi^ora si predicele sele parabolice, c^ă in sfersitu s^e se franga de ur'a fariseiloru atacati de elu.

La aparentⁱ'a acestei scrieri (opu de concurentia la viⁱti'a lui Isus de Renan) lumea intr^ega a recunoscutu, c^ă cu acestu opu nu s'a tienutu la mai putienu, dec^{ât} la nimicirea crestinismului, din care cauza a si fostu combata de multi teologi renumiti din cerculu credintiosu.

Am premisu aceste, dar nu ne vom ocup^ă cu ac^{est}a scriere hypercritica, pentruca nou^e nu ne mai trebue a ne face vr'o ic^ona a lui Isus, avendu ac^{est}'a viu espusa in evangelia si in t^ote scrierile martoriloru oculari, nici viⁱti'a lui Isus a-o descrie, fiindu noi perpetuu comunicati cu viⁱti'a lui, — ci cit^ămu aceste premise, c^ăci faimosulu seu opu ne atrage atentiunea asupra unei hipoteze, care la casu de reusire, s'ar dobandi multu pentru intielegerea obscurului primatu apostolescu.

Atribuim^u adeca lui Strauss meritul ac^{el}'a, c^ă elu prin opulu seu de mai sus atrage atentiunea asupra referintiei de rivalitate a Apostoliloru Petru si Ioan din a patr'a evangelia. Evangelistulu (alu patrulea) nu detrage nimic din onorurile atribuite principelui apostolescu, elu (evangelistulu) relat^eza at^{ât} despre predicat^ele onorabile, care i-le d^ă Isus, c^{ât} si despre marturisirea s'a credintio^sa, cu care elu a intrecutu pre toti ceialalti Apostoli, elu (evangelistulu) lasa (pe Petru) nu mai de rare ori dec^{ât} ceialalti evangelisti, ba la unele incidente mai de multe ori dec^{ât} ac^{est}i'a, se pasi^esca operandu; dar in aceste momente favorabile mai totdeun'a, si mai vertosu cand istori'a se apropie de resolvire, scie evangelistulu, se adauge unu tainicu „inse,“ care oper^ăriile lui Petru le inadusiesce, s^eu le imparte astfelu intre Petru si Ioan, c^ă pe cestu din urma lu-pune in avantagi (Strauss, Das Leben Iesu f^ur dar deutsche Volk, p. 423). In aceste lucrulu este f^orte corect^u si pregnantu defasioratu. Dar ac^{est}a caracteristica paralela intre Petru si Ioan se demustr^eza prin unu mare numeru de momente singuratice.

Se vedemu !

Incepemu cu s. cina, care deschide a dou'a parte a evangheliei a patr'a, si reintornarea lui Isus la tat^ălu o espune c^ă unu procesu de glorificare, ^{er} referintⁱ'a glorificandului in forma de cuvent^ări si rugaciuni de despartire. Este semnificativu, c^ă tocmai in ac^{est}a a doua parte a evangheliei, pre care eu a-si numi-o cea esoterica, ajunge la defasiorare referintⁱ'a celoru doi apostoli intre sine, prec^{ând} in partea prima afara de scen'a vocatiunei nu se tract^eza nimicu despre ac^{est}a referintia.

Nu mai putien dec^{ât} trei momente sunt, cari degia la s^ănt'a cina asigur^eza antⁱatatea lui Ioan fatia de Petru. Antⁱaiu la m^esa apare mai de apr^ope de Isus nu Petru, ci Ioan, — unu momentu, care atunci devine intielegibilu, si apare in deplin'a s'a ponderositate, daca vomu compar^ă materi'a traditionala sinoptica, care evangelistulu alu patrulea se vede indemnatu a-o corig^ă. Ioan dara, nu Petru, este in ^ora despartirei primulu cu referintia la positiunea s'a fatia de Isus. Ba spre semnificarea relatiunei intime specialu s'a intrebuintiatu espresiunea „^{er} culcatu pe sinulu lui“, care este cea mai corespundiet^oria pentru relatiunea intima a unului nascutu fiu cu tat^ălu. Ac^{est}a o coment^eza insasi evangeli'a, cand numesce pre Ioan ca pre unulu „pre care lu-iubea Isus“.

A dou'a Petru pentru de a afl^ă, pre cine intielege Isus de tradatori intre discipuli, trebui s^e se adreseze contra acestu discipulu, — trebui dara se-lu recun^osca, c^ă celu mai de-apr^ope standu de Isus. Petru insusi se pune in urm'a discipulului confidentialu. Ceea ce nu se incume-

téza Petru a întrebá, aceea indrasnesce „celalaltu discipulu,” si abia prin mijlocirea acestui'a póte Petru aflá sensulu ascunsu alu cuventarei lui Isus.

A trei'a: la spalarea picíoreloru apare Petru cá unu discipulu de altcum zelosu dar neintielegatoriu alu sensulu lui Isus (13. 7), precand Ioan, — la care cá unulu mai de-aprópe de Isus, trebuie se intielegemu, cá s'a inceputu spalarea picíoreloru — nu se opune, asia dara dovedesce o mai mare susceptibilitate pentru Isus si o mai buna intielegere a intentiunei sale. N'am gresi, daca amu admite, cá evangelistulu la actulu spelarei desómna pe impetuós'a si iute schimbatórea si neintielegétóri'a „pétra” cá unu contraobiectulu alu trecutulu si invacilulu, cu sensulu Domnulu cunoscutulu discipulu intimu.

Elu insusi ne dá pentru acésta admitere deplinulu dreptu, punendu la prinderea lui Isus pe ambii discipuli érási in paralela. Evangelistulu alu patrunea atribue resistinti-a inarmata anumitu lui Petru, precand sinopticii lasa neanumita persón'a care a lovit cu spad'a. Este visibilu cá a cooperatu si intentiunea, cá prin acésta fapta a lui Petru, cá un'a care i-aduce periculu — se motiveze mai bine imediat'a urmare a negarei sale. Acést'a inse ar fi greu de intielesu. Mustrarea lui Petru 18. 11, care lu-invétia, cá Isus voesce a bé paharulu, cá unulu care este datu dela tatálu, — ne aduce aminte de Mat. 16. 22—25; Marcu 8. 32. s. m. Dupa acést'a apare Petru chiar la prinderea lui Isus cá unulu carele nu cugeta, ce este divinu si nu cunósce sfatulu lui Ddieu. Confusu, corporal-minte iritatu apucá principele apostolescu arme fizice fara sciintia, cât de putien se potrivescu pentru unu rege, a cărui imperatia nu este din lumea acést'a (18. 36.) Alt-cum „celalaltu discipulu,” care dovedesce, ca in iubire si consimtire cu sórtea lui Isus, in bravura si sacrificare nu este in dreptulu lui Petru, ba aflatu in asemene positia de locu nu néga, — prin ce devine superioru lui Petru. Elu (Ioan) cunósce cugetulu domnulu seu, si nu se apara, — se arata dara gat'a a bé potirulu cu Isus.

La pertractarea judecatorésca este mai antáiu de observatu, ca despre celalaltu discipulu este espresu disu, ca a intratu impreuna cu Isus in curtea archiereului (18. 15.) dovéda, cá discipululu intimu a lui Isus nu l'a lusatu nici pe unu momentu singuru, ci a remasu langa Domnulu seu sub totu decursulu pertractarei judecatorésca. Elu remane aprópe de Domnulu pre langa totu periculu si ispit'a, caroru elu cá unu „cunoscutu alu archiereului” (18. 15.) a fost mai multu espusu decát Petru. Asia dara si la judecata este Ioan mai aprópe decát Petru, neparasindu nici unu momentu pe Isus. Petru din contra voesce altcum a persistá la Isus si prin mijlocirea lui Ioan se admite spre acést'a, dar curend perde érási ecuilibrulu, si in locu de a tiené promisiunea s'a (13. 37.) néga de trei ori ca-i este invetiacele. Ioan, carele este in positi'a si mai periculós'a, nu-si néga caracterulu de invetiacele; de si lu-cunósce archiereulu, totusi remane marturisoriu firmu.

Urméza crucificarea, unde érási nu lipsesce paralela, numai ca Petru cu ceialalti discipuli prin renunire, ca s'ar fi aflatu sub cruce, nici ca aru fi privitu din indepartare, precum acést'a se pare a afirmá Luc'a, cand lasa elu „cunoscutii lui” (Luc'a 23. 49.) se stea de departe. Din contra pre Ioan lu-affámu noi nemijlocitu langa cruce: discipululu intimu nu parasesce pre Isus pana la ultim'a resuflare. De si Isus a iubit pe ai sei pana la finitu (13. 1.) totusi are intre discipulii sei unulu, dar numai unulu, care fara de a-lu vatemá candv'a remane in iubire, lipitu de densulu pana la móрте. Siederea sub cruce inse nu este unic'a, care pune pe Ioan in preferintia fatia de Petru si de ceialalti discipuli. Elu (Ioan) este mai multu

acel'a, carui'a moribundulu i dá ultim'a s'a comisiune, elu este esecutorulu testamentulu seu, lui i-incredintiéza pre iubitiu sei, pre elu lu-face de substitutorulu lui Isus, care preda pre acel'a, „pre care lu-iubea” (19. 26.), mumei sale, si indrumá pre acésta „femea” la elu cá fiulu ei si ingrigitoriulu ei in loculu lui. (Ioan prin acésta devine in sensu spiritualu „fratele Domnulu,” precum in sensu corporalu a fostu Iacobi). „Sub femeia” avemu se intielegemu comun'a, cáci ea este o femeia parasita, o veduva (asem. Luc'a 18. 1—8), ea singura este mam'a ce-lu intrupatu. Nu vomu gresi, daca noi in predarea Mariei in ingrigirea fratelui spiritualu a lui Isus, vedemu predarea comunei in ingrigirea speciala a lui Ioan.

O alta distinctiune ascépta pe discipululu intimu, o atare, care lu-face capabilu, de a fi primatele infalibilu alu bisericei lui Christosu. Tovarasiulu fidelu, care a perseveratu pana la ultim'a resuflare a lui Cristosu, si carui'a moribundulu i-a testatu si predatu spre ingrigire pre iubit'a sa mama, a fostu singuru invrednicitu, a fi *martorulu marei minuni a Mantuirei perfecte, a sangelui si a apei curse din partea, care a fostu impunsa*. Elu a fostu singuru acel'a, carele a vediutu esindu din cavitata corpulu a glorificatulu pe cruce torentele apei vietii, firesce nu numai cu ochi fizici, ci cá unulu carele scie, ceea vede, si cuprinde sensulu profundu, carui'a i-au fostu intielegibila ultim'a si suprem'a simbolisare a puterei sanare urmate din móртеa glorificatulu. Elu vede curgendu sange si apa. Ap'a: simbolulu botezulu; si sangele: s. eucharistia.—

Mai tare nu se póte esprimá inaltirea lui Ioan peste cei doisprediece, decát prin acést'a lui singuru cedata marturia sub cruce; si precum se vede din 19. 35, tocmai acésta preferintia lu-face pre elu de martorulu esotericu, de celu mai siguru si escelentu garantu pentru adeveru (asem. 1. 14; 3. 11; 15. 27.)

Crucea dara ne ofere érási trei momente, cari espunu superioritatea discipululu intimu: perseveranti'a fidelu pana la ultim'a resuflare, predarea mamei in ingrigirea s'a si vederea marelui evenimentu, când vieți'a nóua, care isvoresce din móртеa mielulu paschalu, se anuntia vidibilu in curgerea sangelui si a apei din cóst'a espiratulu.—

Cá se vedemu si din alte momente inferioritatea lui Petru fatia de „celalaltu discipulu,” trebuie se mai espunemu si impregiurarile, *sub cari discipulii au ajunsu la credinti'a in invierea lui Isus*.

(Va urmá).

Despre form'a erotematica a invetiamentulu.

Déca pruncii s'au invetiatu la cas'a parintésca de parinti—ca primii educatori—la ordine buna, déca ei asia au primitu simburele, alu carui odrasla se se póta desvoltá prin radiiele vitali pe atuncia, cand ei voru pasi din bratiile ingrigitóre ale parintiloru, si voru trece in scóla, in institutulu, ce e chematu spre instructiunea publica, atunci ei nu se voru teme.—Acestu institutu de instructiune publica e acel'a, ce nu se póte supliu prin altceva, si acést'a nu numai suplinesce, ceea ce parinti nu potu dá prunciloru, dar e totodata si loculu, unde pruncii se potu face apti spre implinirea datorintieloru celoru no-bile omenesce.

Scóla e sanctuarulu acel'a, unde generatiunea cea tinera vede mai antáiu societate, si inca o astfeliu de societate, a carei membrii s'au adunatu cu totii spre unulu si acelasi scopu, si asia scóla nu e numai institutu de cualificatiune, dar e si loculu acel'a, ce medilocesce dra-

gostea catra deaprópele, adeca amórea cu care fie-care e datoriu catra ceialalti, si acést'a e unu folosu binecuvantatu si pentru timpulu acel'a, cand pasiesce activu in viéti'a publica. Scól'a descépta si desvólta poterile spirituali ale pruncului; acolo se aduna tesaurulu acel'a, pre care „foculu nu-lu arde, rugin'a nu-lu manca si furii nu-lu rapescu.“

Instruirea invetiatoriului trebuie se fie amesurata poteriloru tinere a prunciloru, pentru cà scimu, cà nu numai poterea fisica, dar si facultatea spiritala se desvólta dupa anumite legi naturale, si inca la totu insulu cu ceva deosebire si schimbare. Instruirea se póte face prin intrebare séu ascultare.

Prin ascultare se face asia, ca invetiatoriulu desceptandu atentiuinea tineriloru, li vorbesce in continuu, si prin vorbire li comunica ideile, principiile, sentimentele si adeverurile. Metodulu invetiamentului prin ascultare, se numesce „forma comunicatóre séu dogmatica.“

Predarea materiei prin intrebare se intempla déca tóte aceste se desvólta din mintea invetiaceiloru si metódulu ei, se numesce „forma desvoltatóre séu euristica.“ Dar ambele aceste forme nu se potu aplicá la totu felielu de instructiune.

Form'a comunicatóre se póte acomodá cu deosebire la sciintiele naturali si istorice, pana cand cea desvoltatóre, desvólta cunoscintiele ce le posedu deja pruncii, si se póte acomodá la obiectele acele de invetiamentu, cari cuprindu in sine adeveruri morali; e consultu a acomodá ambele metóde — schimbându-le — la fiesce-care obiectu.

Form'a desvoltatóre e de dóue clase: erotematica si pura-euristica. Cand invetiatoriulu conduce pre scolariu prin intrebari la adeveruri, atunci se nasce „form'a erotematica séu intrebatóre;“ ér cand scolarii singuri sunt in stare a aflá adeverulu, se nasce „form'a pura-euristica.“

De form'a erotematica se tiene si form'a dialogica, care stá intru aceea, cà invetiatoriulu prin intrebari face invetiaceiloru ideile cunoscute mai chiare, si-i convinge mai perfectu despre adeverulu acelor'a; aici nu numai invetiatoriulu, ci si elevulu pune intrebari.

Precum am facutu de câtiva ani esperintia, in scólele poporali e mai buna form'a invetiamentului erotematicu—prin intrebare, decât cea prin ascultare séu comunicare; càci sunt prunci, cari abia ascépta se respunda, si atentiuinea lunga li rapescu pacienti'a, pana cand, déca invetiatoriulu pune intrebare la tóta constructiunea la intielesu, invetiaceii sunt siliti se fie atenti si se cugete. La form'a comunicatóre ideile curgu repede un'a dupa alt'a, si invetiaceii nu sunt in stare a-le urmari cu atentiuinea, si a-le insusi, prin urmare tóta instruirea se infatisiéza —de neperfecta;—càci e adeveratu, ca pana cand invetiatoriulu ce se ocupa cu form'a comunicatóre — siede liniscitu pre scaunu, si vorbesce de acolo, pana atunci celalaltu, care se ocupa cu form'a erotematica séu intrebatóre, trebuie se amble incóce si-ncolo pre la pruncii, catra carii si-indrépta intrebaria; asia dara celu dantaiu la tóta intemplantarea e mai cu multa linisce impreunatu, de cât celu din urma.

Form'a intrebatóre, pretinde o desteritate mare, din care cauza pentrucá invetiatoriulu se póta conduce prin form'a acést'a pre elevi la invetiare, e neaperatu de lipsa, ca elu se vina preparatu la scóla, càci e mai cu anevoie a convinge pre pruncii cei tineri despre adeverulu caruiva obiectu, de cât pre ómenii cei mari.

Ar trebui se fie fórtie practicu invetiatoriulu, care voindu se preléga dupa form'a intrebatóre, ar veni in scóla fara de nici o preparare; mai sunt casuri, cand negrijirea unui séu altui pruncu aduce si pre invetiatoriulu preparatu intr'o astfelu de confusiune, incât nu póte indata

continúa intrebarile, ce se tienu de obiectu, ci trebuie se stea in locu.

Regula generala e: cà déca s'au preparatu bine invetiatoriulu, si asia pasiesce in scóla, atunci progresulu nu e trasu la indoéla.

Fiindcá form'a erotematica se baséza pre intrebari si responsuri; si spre a poté duce la scopu aceste, trebuie, ca invetiatoriulu se fie cu atentiuinea la urmatórele:

a) obiectele ce le contienu intrebarile trebuie se fie totdéun'a amesurate potintiei si priceperii pruncului, catra care se indreptéza,

b) intrebaria se fie tientita totdéun'a spre cualificarea mintii si a animei pruncului,

c) invetiatoriulu se descopere scopulu, la care voesce a conduce prunculu, càci altcum se póte intemplant fórtie usioru, cà punendu intrebare odata despre unu obiectu, de alt'a data despre altulu, in urma se véda, cà nu a ajunsu nici unu scopu, ceea ce nu convine cu chemarea invetiatoriului.

Ca intrebaria, se nu remana fara de responsu, e de lipsa:

A) se fie chiara, asia, ca prunculu cugetandu-se putinu se póta prea usioru departá negur'a, ce acopere responsulu. Intrebaria e chiara atuncia, déca vom departá din ea tóte cuvintele acele, ce trecu preste intielegerea pruncului, si déca vom compune o astfelu de constructiune, in care se nu se póta observá nici decât dóue intielesuri,

B) se fie precisa, ca prunculu se pricepa esenti'a intrebarii, fiind cà de nu va avé idea chiara despre esenti'a indigitata in intrebare, nu va poté dá nici responsulu, despre care se póta dice ca e deplinu convinsu. Intrebaria e precisa, déca punemu obiectulu constructiunei astfelu, incátu se se póta dá numai unu responsu. Cá se póta pune invetiatoriulu intrebare precisa, e de lipsa, ca se scie regulile gramaticale perfectu; càci déca nu le scie, e semnu cà intrebaria e reu pusa. Dar cum ar si poté asceptá invetiatoriulu, ca se-lu pricepa elevii, cand densulu nu s'ar sci esprimá cum se cade?

C) se fie usióra, cà prunculu, ce scie cugetá, si voesce a si respunde la intrebaria pusa, se póta respunde fara greutate. La punerea intrebariloru mai usióre invetiatoriulu nu trebuie se caute numu la aceea, ca óre cunoscute sunt pruncului ideile, ce le contiene intrebaria, ci trebuie se cerce, cum potu pruncii cugetá, judeca si reproduce, si amesuratu acestor'a se puna si intrebarile,

D) se fie scurta, ca se o póta cuprinde curendu cu mintea, si se póta respunde indata corectu.

E) se fie simpla, ca se póta dá unu singuru responsu. Intrebaria compusa cu greu se consérva in spiritulu pruncului, si lu-aduce in perplesitate.

Form'a invetiamentului prin intrebare ocupa mai multu pre invetiatoriu. Invetiatoriulu trebuie se fie cu bagare de seama si la aceea ca indreptandu-si intrebaria catra elevi, se permita a respunde numai câte unulu; daca respundu toti de odata, atunci invetiatoriulu nu póte judecá, cari dintre prunci au responsu bine, si care reu, prin urmare nici nu-lu póte indrumá la o atentiuinea mai adenca pre cei ce cugeta prea usioru, séu nu cugeta nimica; de alta parte invetiaceii, caror'a li place a respunde numai dupa sioptire fara de a cugetá ceva asupra intrebarii, prin procedur'a acést'a se facu trandavi, lenesi si necugetatori; apoi ce e mai mare stricatiune pentru unu copilu, ca aceea, cand se invétia de micu a nu cugetá? Acést'a omóra in densulu spiritulu, si memori'a, si-lu face pentru tóta viéti'a jucari'a altor'a. Prin o astfelu de procedura nu numai ca nu ar plantá in prunci indemnulu pentru invetiatura, dar chiar din contra i-aru face lenesi. Invetiatoriulu se nu con-

céda nici aceea, ca invetiaceii cu larma se dea semnu, ca sciu si vreau se raspunda; in casulu acest'a invetiatoriulu trebuie se fie precautu, ca nu cumva se supprime in pruncu aplecarea spre obiectulu respectiv; pentru aceea invetiatoriulu, daca provóca pre unu astfeliu de pruncu se raspunda, totdeun'a se-i puna intrebari si mai grele, si daca e in stare, ca se raspunda si la aceste bine, atunci póte incepe si cu indemnarea la emulare si intrecere, mai cu seama daca vede, ca intre scolari domnesce activitate generala; si ca se fie toti cu atentiune la intrebare, e de lipsa, ca mai antâiu se puna intrebarea, si numai dupa aceea se provóce pre unulu dintre invetiacei — se raspunda.

Responsulu nu e alt'a decât resolvarea intrebării in forma de judecata. — Tóta instructiunea din scóla, se face prin responsuri; căci din aceste scie invetiatoriulu pana unde a ajunsu, cât trebuie se mai faca, séu unde si ce trebuie se repeteze, cá invetiaceii se cascige despre acelea idei'a chiara.

Responsulu, e celu mai de lipsa pentru invetiatoriul, daca prunculu n'au sciutu raspunde pe intrebarea pusa, asia invetiatoriulu inca nu si-a ajunsu scopulu, inse daca sciu la tóte raspunde, asia ostenél'a invetiatoriului e incoronata de succesu; de sine se intielege ca intrebarea se constea numai din acelea ce au auditu pruncii din gur'a invetiatoriului, séu celu multu daca au ajunsu invetiaceii la atát'a, cât din unu obiectu se póta deduce la altulu, asia intrebarea póte cuprinde si obiecte analóge celoru cunoscutu. Invetiatoriulu trebuie se faca atenti pre invetiacei, ca:

1) se raspunda cu tonu inaltu, ca asia se auda responsulu si prunculu celu mai departatu;

2) se nu pretinda, ca invetiacelelu se raspunda indata dupá ce i-a pusu intrebarea, dar se-i dea timpulu, cá se cugete, si asia se póta dá responsu bunu;

3) se nu se intrerupa prunculu la midiloculu responsului, nici unde constructiunea n'are intielesu, nici se lase pre invetiacelelu se stea in astfeliu de locuri; ceea ce a disu, se nu repeteze, daca nu-lu provóca invetiatoriulu la acést'a;

4) erorile gramaticale se nu le lase necorese, dar acést'a numai atunci se-o faca, cand invetiacelelu a gatatu constructiunea,

5) se nu ingadue, ca se raspunda mai multi de odata, nici se suferu, ca se se insinueze prin strigari séu aredicarea manei, ca densii voescu a raspunde, căci aceea e cu influentia stricatiósa asupra atentiunii cei neincunjuratu de lipsa in ori care scóla;

6) cu provocarea se nu tiena o ordine anumita, ci odata se provóce pre unulu, de alta data pre altulu; căci daca observéza invetiaceii, ca invetiatoriulu i provóca la responsu in ordine, asia numai pe atunci'a se voru prepará, pe cand va veni rendulu la densii cá se raspunda; si numai atunci se-i provóce, dupa ce a pusu intrebarea, ca asia se fie siliti toti ca se cugete asupra intrebării;

7) responsurile date pe intrebarile cele mai momentóse se le repeteze cu mai multi invetiacei; si pre pruncii, cari au sciutu raspunde bine, se-i laude pre scurtu;

8) daca invetiacelelu n'a intrebuintiatu cuvintele acelea, cari sunt scrise in manualu, inse totusi a responsu bine, pentru aceea se nu-lu dojenésca, căci prin aceea a doveditu, ca scie ceea ce a disu densulu, si asia ostenél'a lui e incoronata de succesu.

Chisiod'a, in 20. Octomvre 1885.

Traianu Ciorogariu,
invetiatoriul.

Santirea bisericeii din Sanmartinu.

Sarbatórea sarbatoriloru s'a sarbatu in comunitatea B. Sanmartinu, Prototopresviteratul Beiusiulu, cu ocaziunea Santirei bisericeii de acolo intemplata la 22. Sept. st. v. a. c. — Dupa terminarea edificareii bisericeii din acésta parochia. Comitetulu parochialu din B. Sanmartinu a rugatu prin Reverendissimulu Domnu Prototopresviteru tractualu pe Ilustritatea S'a, Domnulu Episcopu diecesanu Ioanu Metianu se se indure gratiosu a participá la actulu santirei acestei bisericeii nou edificate; inse fiindu Ilustritatea Sa déjá angagiatu la santirea Bisericeii din Bar'a, a incredintiatu parintelui prototopresviteru tractualu alu Beiusiului Eli'a Mog'a indeplinirea acestui actu maretiu, carele Dumineca in 22. Sept. st. v. a. c. la 8 óre deminét'a si ajunse la biserice'a nouedificata, unde insotitu de parintele prototopresviteru alu Vasicolui Vasiliu Papp, si de Onoratiu dni preotii: Zachari'a Mihocu, parochu in Pocol'a, Vasiliu Papp parochu in Burd'a, Timoteiu Foltutin parochu in Tencrisiu, Terentiu Popescu parochu in S. Petrésa si Demetriu Selisteanu parochu in B. Sanmartinu, incepú servitiulu dupre ritualulu si tipiculu prescriu la aseminea functiune, care servitiu dura cu cea mai mare solemnitate pana la $\frac{1}{2}$ pe 12. óre, candu apoi servitiulu se terminá prin un'a cuventare rostita de Dlu Prototopresviteru Eli'a Mog'a cu atát'a entusiasmu si atátea figuri oratorice, incát nu remase macaru o inima nemiscata din numerulu celu mare de óspeti adunati din opidulu Beiusiu si de prin satele invecinate. Dupa celebrarea s. liturgii atát Dni Prototopresviteri si preotii asistenti. cât si tóta inteligintia a fost pofiti la prandiulu ce rá pregatitu la cas'a parochiala, ér poporeni de prin comunele invecinate la scól'a din locu. In decursulu prandiului s'au radicatu din partea inteligentiei mai multe toastu, dintre care celu primu fú intru sanatatea, fericirea si viét'a indelungata a Ilustratiu Sale Domnului Episcopu diecesanu Ioanu Metianu, radicatu de Rv. Dnu protop. Eli'a Mog'a, — apoi alu doilea radicatu de Rv. Dnu protop. alu Vasicolui Vasiliu Papp in onórea preotului si credintiosiloru din acésta parochia, cari au luptatu cu atát'a zelú la edificarea acestei Bisericeii, precum si intru onórea maistrului Iosif Hideg, carele s'a distinsu prin lucrulu seu de totu placutu, apoi afara de acestea altele mai multe.

In urmareea acestor'a Rv. Dnu protop. Eli'a Mog'a prin o cuventare acomodata face propunerea: de a se infiintá unu fondu cu scopu de a cumperá alu doilea clopotu la bisericea, la ce Dlu preotu din Pocol'a Zachari'a Mihocu se dechiará in scrisu cá va procurá pe spelele sale propriei clopotulu cestiuatatu, — se primesce ínse in principiu infiintarea unui fondu cu menitiunea, ca din acelu la timpulu cand ar ajunge acestu fondu la cifr'a necesaria, se se pingeze din elu templ'a si cerimea bisericeii. spre ce scopu sub presidiulu Dni prot. Eli'a Mog'a si notariatulu lui Ioanu Papp cand. de notariu — se si deschide un'a lista benevola in carea contribuiescu urmatorii: Zachari'a Mihocu 7 fl. Eli'a Mog'a 10 fl. Vasiliu Papp 3 fl. Timoteiu Foltuti 2 fl. Eli'a Frentiu 5 fl. N. Cristea 2 fl. Vasiliu Papp 7 fl. Hercz Iósef 1 fl. Ioanu Pinteru 1 fl. Ignatie Siuth'a 5 fl. Hideg Iósef 1 fl. Terentiu Popescu 3 fl. Georgiu Pop'a 1 fl. Alexiu Ardeleanu 1 fl. Demetriu Selisteanu 1 fl. Emili'a Pop'a 1 fl. Ioanu Laz'a 1 fl. Floric'a Mihali 1 fl. Mari'a Mihali 1 fl. Ioanu Popu 1 fl. Frentiu Gavrilu 1 fl. Vasiliu Cibocu 1 fl. Ioanu Leuc'a 1 fl. Nicolau Selisteanu 1 fl. Teodoru Totoiu 1 fl. Irimie Totoiu 2 fl. Ev'a Frentiu 1 fl. Nin'a Mihali 1 fl. Hideg Mari'a 10 cr. Hideg Anna 10 cr. Hideg Márton 20 cr. Sal'a Ioanu 1 fl., — de totu: 65 fl. 40 cr. v. a.

In urmareea acestei colecte cu rezultatu atátu de frumosu, comitetulu parochialu din B. Sanmartinu in frunte

cu preotulu de acolo Dem. Selisteanu, vine cu totu respectulu a aduce multiamita publica Dloru contribuitori pentru spriginulu si marinimós'a interesare facia de acésta biserică si de inflorirea ei.

Unu iubileu in Timisiór'a.

In „Luminatoriulu“ cetimu sub acestu titlu următoarele :

In mercuri'a trecuta s'a serbatu iubileulu de 25 de ani alu archipastoririi Escelentiei Sale, a dlui episcopu romano-catolicu Alexandru Bonnaz.

Serbarea a fostu generala, s'a serbatu din partea orasiului, din partea comitatului, din partea tuturor credintiosiloru romano-catolici din diecesa si nu mai pucin din partea tuturoru confessiuniloru si a popóreloru conflocuitorie.

Tóte aceste corporatiuni au trimisu deputatiuni si au felicitatu pe Escel. Sa, urandu-i din inima recunoscintia pentru nenumeratele sale binefaceri pe terenulu culturalu, pre cum si viétia indelungata si fericita. Din partea Prea S. Sale a dlui Episcopu Ioanu Metianu pre cum si in numele clerului si poporului romanu s'a prezentatu o deputatiune de preoti si mireni sub conducerea Rv. dnu protopopu Meletiu Dregheci carele a bineventatu pre Escel. Sa, in limb'a latina.

Diu Episcopu substitutu Németh, carele a primitu felicitarile in numele Escel. Sale, a respunsu deputatiunei totu in limb'a latina, asecurandu că Escel. Sa dlui episcopu iubilante va fi fórte suprinsu de atentiunea manifestata din partea dlui Episcopu din Arad, a clerului si poporului romanu, si cumca acést'a ii va servi spre deosebita bucuria. Unu „vivat“ caldurosu fu respunsulu membriloru din deputatiune.

Dupa médiadi s'a datu o mésa pentru 150 de persóne, la carea a fost invitatu si venerab. conducatoriu alu deputatiunei romane.

Nu potém intralás'a o scurta biografia a Escel. Sale, pre cum si pucine date statistice despre binefacerile sale marinimóse si culturale.

Escel. Sa este nascutu in satulu Callex in Franca'ia la anulu 1812 in 11. Augustu; tatalu Escel. Sale erá tenente in armat'a lui Napoleon I., si a caditu in lupt'a de la Leipzig (18. Octomvre 1813). Ca baiatu de câteva luni fu Escel. Sa adusu de iubít'a-i mama in comuna Tribsvetter in comit. Torontalu, unde functiuná ca parochu rom. catolicu unu unchiu alu micutiului Al. Bonnaz, si la carele apoi ambii si-aflara scutu si existintia.

Ajungendu baiatulu etatea de scóla, fu provediutu de unchiulu seu cu cele trebuintóse, si astfelu studiá gimnasiulu in Timisiór'a, Arad, Seghedin, apoi teologi'a in Timisiór'a si Vien'a, unde si-castigá si doctoratulu in teologia. In anulu 1837 fu santitu de capelan in Caransebesiu, apoi veni la consistoriulu din Timisiór'a, la seminarulu d'aici ca professoru, mai apoi éra de preotu in Tribsvetter si la anulu 1860, in 28. Septemvre fu denumitu de Episcopu alu diecesei de Cianád.

Ca episcopu Escel. Sa a fostu unu adevratu parinte milostivu alu tuturoru seraciloru si unu raru mecenate pentru cultura. In fie-care parte a Banatului a intemeiatu si ziditu institute de crescere, dintre cari enumerámu Timisiór'a 4, Lugosiulu, Oraviti'a, Aradulu, Becichereculu mare s. a. dintre cari fie-care a constatu dela 30 de mii pana la dóue sute de mii câte unulu. Peste totu Escel. Sa a sacrificatu spre scopuri culturale, numai in edificii mai mari, peste dóue milióne de fl. afara de alte contribui de 1—10.000 fl. v. a., spre alte scopuri de interesu comunu.

Asemenea nobila inima a avutu Escel. Sa si pentru ale nóstre scopuri de cultura. Ori de câte ori au mersu romanii la Escel. Sa ca se-lu róge de ajutoriu pentru scólele nóstre si mai vertosu pentru sermanulu nostru Alumneu din Timisiór'a, totdeuna au intorsu mangaiati si provediuti cu dinariulu Escel. Sale, si nici odata n'a uitatu de deplorabil'a nóstra stare, in carea ne am aflatu si ne aflám inca.

De aceea felicitárele aduse din partea deputatiunei romane, in numele tuturoru romaniloru din aceste párti, n'au fost numai formale, ci au purcesu din inima curata, din sentimente adevratu morale, si tot astfelu sunt si urárele ramaniloru intru indelunga si fericita viétia a Escelentiei Sale.

Dumnedieu se-lu protéga pre acestu mare facatoriu de bine alu tuturoru !

D i v e r s e.

* *Parastasu.* Ieri s'a oficiatu in biseric'a catedrala din Aradu unu parastasu pentru odichn'a sufletului fericitului directoru parandialu Alesandru Gavr'a.

* *Asociatiunea aradana.* Dupa informatiunile ce le avem apeluulu directiunei a intimpinatu viu resunetu la publiculu consciu de misiunea acelei asociatiuni. Din Biserica-Alba s'au inscrisu de membri ordinari câte pe trei ani dnii : Ioan M. Rosiu, Iotia Bocsiaru, Dr. Georgiu Ilea, Demetriu Balanescu, Constantin Paleu, Aureliu Novacu, Andrea Boborony, Traian Popescu, Ioan Lintiu, Ignatie Popovicu, Alesandru Cornea, Ioan Bajasiu.

* *Mine de auru in Ungari'a.* Sub acestu titlu aflámu in „Neue freie Presse“ urmátorea notitia : Pre langa Vestulu Statelor-Unité, Australi'a si Rusi'a-asiatica, Ungari'a e cea mai bogata tíera in auru de pamentu. In fápta preste totu se lucra 130 de mine de auru. Productiunea nu stá inca inca in raportu cu bogati'a petriloru, deórece minele se exploátéza mai multu numai cu unelte neperfecte. In apropiarea mineloru mari de feru si otielu ale societáti austriace de cai ferate din Banatu s'au aflatu si esaminatu de directorulu acestei societáti Iuliu Bauer nisce mine de auru noue intre Bogsi'a si Dagnaciac'i, in Ungari'a-sudica. Acést'a pune nouele mine in alu cincilea locu intre cele mai bogate productiuni ale lumii intregi. Intre apele Carasiu si Berzava ce curgu dela Ostu catra Vestu trece o cósta de dealu in directiune dela Sudu catra Nordu, in a caroru compositie silurica se afla sienit, care e a-se privi in Ungari'a de Sudu ca purtatoriulu principalu alu aurului. Acésta compositie de sienitu se estinde dela 6—8 kilometri in valea Berzavei pana in valea Poganiusu. In colinele sudice ale dealului se afla gauri in sienitu, cari contienu petri cu auru si erau in parte cunoscute chiar in timpurile antice contienetóre de auru. E siguru ca deja Romanii lucrau aceste mine de auru. Despre acést'a dovedesce numele colinei, care se pastréza inca si adi : Cracu cu auru. In acestu tienutu sunt cunoscute deja siese canale ce contienu auru si cari dupa parerea specialistului numitu ar oferi unu baisiagu mare. Trei din aceste gauri sunt inse inchise de paráulu gros'a mica.

C o n c u r s e.

Pentru deplinirea postulu protopresviteralu din tractulu Tinc'a, seserie concursu pre langa urmátorele emoluminte :

1) Deocamdata beneficiulu parochiei din Ianosda si adeca : usufructulu unei sessiuni de pamentu, birulu preo-

tiescu, si stólele usuate dela aceeași parochie, si cortelu liberu, despre care se va ingriji tractulu protopopescu.

2) Pentru visitarea bisericelor dela fiecare parochia organizata câte 5 fl. la anu.

3) Pentru licentie de cununie câte 2 fl. dela un'a.

4) Birulu protopopescu usuatu dela preotimea tractuala in natura, séu 2 fl. 10 cr.

Doritorii de a ocupá acestu postu au de a produce documinte autentice despre aceea: cá pre langa sciintiele teologice, posedu si cele juridice séu barem filosofice, si ca sunt binemeritati pe terenulu bisericescu; avendu recursele astfelu instruite a le substerne subscribului comisarin consist. inclusive pana in 8/20. Decemvre a. c. de-a dreptulu in Rabagani (Robogány).

Datu din siedinti'a comitetului protopresviteralu tianutu si Tinc'a la 21. Oct. (2. Neomv.) 1885.

Elia Moga, m. p.
comisariu Consistorialu.

Georgiu Cosm'a, m. p.
notariu.

Pentru ocuparea parochiei din **Mersigu**, protopresviteratulu Tincei, conform ordinatiunei Venerabilului Consistoriu oradanu dttulu 16/28. Septemvre a. c. Nr. 808 B., se escrie concursu cu terminu de alegere in 17/29. Noemvre 1885.

Emolumintele sunt:

- 1) Casa parochiala cu intravilanu.
- 2) $\frac{1}{2}$ sesiune pamentu aratoriu.
- 3) Competinti'a de pasiune 4 iugere.
- 4) Birulu preotiescu dela 130 case câte 1 mesura eucuruzu sfarmatu.

5) Dela fie-care casa $\frac{1}{2}$ di plugu, sau cu mân'a claca.

6) Stólele usuate.

Doritorii de a ocupá acésta parochia de clas'a a III-a, sunt avisati a-si trimite recursele instruate conform prescrielor statutului organicu la protopopulu Beliului Petru Suciu in Ökrös (Bihar m.)

Recurentii au a-se presentá in s. bisericu in vre-o dumineca sau serbatóre de a-si aretá desteritatea in cantu si oratorie.

Mersig, 11. Octomvre 1885.

Pentru Comitetulu parochialu:

Petru Suciu, m. p.

administrator. ppresbiterat Tinc'a.

Pentru deplinirea postului invetiatorescu vacantu dela scól'a II-a noua din comunitatea **Siclau**, in cerculu elesiasticu alu Chisineului (comit. Arad), prin acést'a se escrie concursu cu terminu de alegere pe Duminec'a din 3. Noemvre st. v. a. c.

Emolumintele anuale sunt:

- 1) Salariulu ficsu 360 fl. v. a.
- 2) 7 orgii de lemne focale, din cari are a-se incaldí si scól'a.
- 3) Pentru conferintiele invetiatoresci ca diurne 10fl.
- 4) Pentru scripturistica 5 fl.
- 5) Pentru curatirea si incaldirea scólei 20 fl.
- 6) Cortelu cu gradina de legumi.

In casulu, cand alesulu va aretá in decursu de unu anu progresu imbucuratoriulu in invetiamentu, póte contá la inbunatatirea salariului.

Dela recurenti se recere, cá se produca:

a) atestatu de botezu, cá sunt de confessiunea gr. or. romana.

b) atestatu de cualificatiune pedagogica eminenta, a-deca: cu succesu de cl. I.

c) esamenu de limb'a magiara.

d) atestatu despre purtarea morala.

Doritorii de a recurge la acésta statinne, sunt avisati, cá recursele, ajustate cu documentele sus atinse conform prescrielor din stat. organicu, se le substérna Reverendissimului Domnu Petru Chirilescu protopresviteru si inspectoru scolariu cercualu in Chitighazu pana in 31. Octomvre a. c.

Recurentii sunt poffiti, de a se presentá in vre-o Dumineca ori serbatóre sub durat'a concursului, in s. bisericu din locu, spre a-si aretá desteritatea in cantu si tipicu.

Datu in siedinti'a stra-ordinaria a comitetului parochialu din Siclau, tienuta in 1. Octomvre v. 1885.

Gregoriu Mladinu, m. p.
not. ad hoc alu comit. par.

Ioanu Codreanu, m. p.
presied. comit. par.

In contielegere cu mine: **PETRU CHIRILESCU, m. p.**
inspectoru scolariu.

Pentru deplinirea postului de invetiatoriu la scól'a romana gr. or. confesiunala din **Chisetu**, cottulu Timisiului, se escrie concursulu, cu terminulu de alegere pe 8 20. Noemvre a. c.

Emolumintele sunt: in bani gat'a 212 fl.; in bucate 60 de meti, parte grâu, parte cucuruзу; 10 orgii de lemne, din cari se incaldiesce si scól'a; pentru conferintie, pautialu si pentru curatoru 30 fl.; 5 jugere de pamentu aratoriu; 400° gradina stravilana; cá locuintia libera: 1 odaia cu culina, camera, podrum, jumetate din podulu edificului scolariu, cu gradina de legumi; si dela inmormentari—cand este poffitu—câte 40 cr.

Recursele — adresate comitetului parochialu, si ajustate conform prescrielor Statutului organicu, si ale §-lui 6. art. XVIII. 1879.— sè se tramita parintelui protopopu Georgiu Creciunescu in Belincz, p. u. Kiszetó; avend recurentii in vr'o Dumineca ori serbatóre a-se presentá in biseric'a locala, spre a-si aretá desteritatea in tipicu si cantarile bisericesci.

Preferintia vor avé cei deprinsi in art'a musicei vocale, séu celu ce se deobliga in recursu, cá déca va deveni alesu, atunci va intrá ca membru activu in corulu vocalu din locu, spre a-se perfectiuná in acea arta.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **G. CRECIUNESCU, m. p. prot.**
si inspectoru scolariu.

Pentru deplinirea statiunei invetiatoresci dela scól'a confes. gr. or. rom. din comun'a **Bird'a**, protop. Jebelului se escrie concursu pana la ultim'a Octobre a. c. st. v.

Emolumintele sunt: in bani gat'a 70 fl. pentru lemnele invetiatoriului 16 fl. pentru clisa 25 fl. pentru conferintia 8 fl. scripturistica 5 fl. 28 meti de grâu, 28 meti de cucuruзу 2 jugere de livada fenatiu si cortelu liberu cu $\frac{1}{4}$ jugere de gradina pentru legume.

Doritorii de a ocupá acestu postu invetiatorescu, au a-si tramite recursele loru instruite conform prescrielor stat. org. D. protop. si inspectoru scolariu Alesandru Ioanovicu in Jebelu.

Bird'a, in 27. Septemvre 1885.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu Protopresv. distr. si inspectoru scolariu.